

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 07.03.2001, sp. zn. 7 Cmo 33/2001, ECLI:CZ:VSPH:2001:7.CMO.33.2001.1

Číslo: 8/2002

Právní věta:

Třicetidenní lhůta k podání návrhu na zápis změn do obchodního rejstříku, uvedená v ustanovení § 211 odst. 4 obch. zák., je lhůtou pořádkovou.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 07.03.2001

Spisová značka: 7 Cmo 33/2001

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Obchodní rejstřík

Předpisy: § 211 odst. 4 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Návrhem ze dne 4. 10. 2000 se obchodní společnost M., a. s., domáhala zápisu změn v obchodním rejstříku spočívajících ve výmazu jedné činnosti předmětu podnikání a předsedy dozorčí rady Ing. P. H. a zápisu tří činností předmětu podnikání, předsedy dozorčí rady Ing. M. T. a usnesení valné hromady ze dne 30. 8. 2000 o snížení základního jmění společnosti. Jako jeden z dokladů navrhovatel k návrhu připojil notářský zápis sepsaný dne 30. 8. 2000 notářem JUDr. I. P., osvědčující konání řádné valné hromady téhož dne. Dále navrhovatel k výzvě soudu prvního stupně předložil fotokopie faktur, jakož i fotokopie textu inzerátů v Obchodním věstníku.

K r a j s k ý o b c h o d n í s o u d v P r a z e u s n e s e n í m z e d n e 20. 11. 2000 d o o b c h o d n í h o r e j s t ř í k u z a p s a l z m ě n u p ř e d m ě t u p o d n í k á n í s p o l e č n o s t i. N á v r h n a z á p i s z m ě n y v d o z o r č í r a d ě a „z á m ě r u“ s n í ž e n í z á k l a d n í h o j m ě n í z a m í t l. J a k o d ů v o d z a m í t n u t í z m ě n y v d o z o r č í r a d ě s o u d p r v n í h o s t u p n ě u v e d l, ž e b y l a d o p r o g r a m u ř á d n ě v a l n ě h r o m a d y z a ř a z e n a p o z d ě j i, t e d y n i k o l i 30 d n í p ř e d k o n á n í m v a l n ě h r o m a d y. J e s t l i ž e s e v a l n á h r o m a d a k o n a l a d n e 30. 8. 2000 a i n z e r á t o d o p l n ě n í p o ř a d u j e d n á n í v a l n ě h r o m a d y (z e d n e 30. 8. 2000) o z m ě n ě v d o z o r č í r a d ě v y š e l a Ź 9. 8. 2000, j e p o d l e s o u d u p r v n í h o s t u p n ě e v i d e n t n í, ž e o d v y j í t í i n z e r á t u d o v l a s t n í h o k o n á n í v a l n ě h r o m a d y n e u p l y n u l o n e j m ě n ě 30 d n í a r o z h o d n u t í o z m ě n ě v d o z o r č í r a d ě j e t u d í ž n e p l a t n ě. O h l e d n ě z á p i s u u s n e s e n í v a l n ě h r o m a d y z e d n e 30. 8. 2000 o s n í ž e n í z á k l a d n í h o j m ě n í s o u d p r v n í h o s t u p n ě p o u k á z a l n a u s t a n o v e n í § 211 o d s t. 4 o b c h. z á k., k d y n á v r h n a z á p i s u s n e s e n í s o u d o b d r ž e l a Ź d n e 4. 10. 2000,

tedy po době delší než 30 dnů.

Proti usnesení soudu prvního stupně v jeho zamítavé části podal navrhovatel v zákonné lhůtě odvolání s tím, že oznámení o konání řádné valné hromady bylo zveřejněno v Obchodním věstníku č. 30 dne 26. 7. 2000. Na základě žádosti akcionáře, majícího více než 10 % akcií společnosti, byl pořad jednání řádné valné hromady doplněn o bod – změny v dozorčí radě v souladu s ustanovením § 182 odst. 1 písm. a) obch. zák., přičemž doplnění programu bylo zveřejněno v Obchodním věstníku č. 32 dne 9. 8. 2000. K zápisu snížení základního jmění společnosti odvolatel uvedl jako zásadní skutečnost, že usnesení valné hromady o snížení základního jmění nabývá účinnosti až zápisem do obchodního rejstříku. Dále poukázal na nutnost zajištění vyhotovení zápisu z valné hromady a dále na to, že dle vnitřně upraveného systému odesílání pošty společnosti byl návrh ze dne 14. 9. 2000 na adresu soudu prvního stupně zaslán dne 15. 9. 2000, a to bez příslušných příloh. Znovu byl návrh včetně příloh podán dne 4. 10. 2000. Odvolatel navrhl změnit usnesení soudu prvního stupně a zapsat změnu v dozorčí radě a usnesení valné hromady o snížení základního jmění společnosti.

V r c h n í s o u d v Praze jako soud odvolací dospěl k závěru, že odvolání je důvodné. Proto usnesení v odvolání napadené části zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud věc posuzoval podle obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2000 (čl. VIII odst. 6 zákona č. 370/2000 Sb.), přičemž postupoval dle občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2000, ve smyslu části 12, hlavy I. odst. 15 zákona č. 30/2000 Sb.

Z obchodního rejstříku odvolací soud zjistil, že základní jmění společnosti je rozděleno na 620 000 kusů akcií na majitele ve jmenovité hodnotě 1000 Kč. Podle hlavy D čl. 3 odst. 2 stanov společnosti „řádou valnou hromadu svolává představenstvo oznámením uveřejněným v Obchodním věstníku nejméně 30 dní před konáním valné hromady“. Z navrhovatelem předložených dokladů, jakož i z vlastního Obchodního věstníku odvolací soud zjistil, že oznámení o konání valné hromady (obsahující jako bod programu i snížení základního jmění) bylo zveřejněno v čísle 30/2000 dne 26. 7. 2000. Doplnující oznámení o rozšíření programu jednání valné hromady (o „změny v dozorčí radě“) bylo zveřejněno v Obchodním věstníku č. 32/2000 dne 9. 8. 2000. Z výše uvedeného notářského zápisu plyne, že předmětná valná hromada se konala dne 30. 8. 2000. Podle § 184 odst. 4 obch. zák. představenstvo akciové společnosti s akciemi na majitele uveřejňuje ve lhůtě nejméně 30 dní před konáním valné hromady oznámení o konání valné hromady vhodným způsobem určeným stanovami. V daném případě se tak stalo publikací v Obchodním věstníku dne 26. 7. 2000 (tuto publikaci coby uveřejnění v souladu se stanovami – podle hlavy D čl. 3 odst. 2 stanov společnosti – lze považovat za vhodný způsob uveřejnění). Podle § 182 odst. 1 písm. a) obch. zák. představenstvo na žádost akcionáře uvedeného v § 181 odst. 1 obch. zák., tedy akcionáře, který má akcie nebo zápisné listy, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje alespoň 10 % základního jmění, zařadí jím určenou záležitost na pořad jednání valné hromady. Pokud žádost došla po uveřejnění oznámení o jejím konání, uveřejní představenstvo doplnění pořadu jednání valné hromady ve lhůtě do deseti dnů před konáním valné hromady způsobem určeným stanovami pro svolání valné hromady. V daném případě z výše řečených dokladů, jakož i žádosti akcionáře F. H., a. s., ze dne 1. 8. 2000 (připojené k odvolání) plyne, že doplnění oznámení o konání a programu řádné valné hromady bylo provedeno v souladu se zákonem. Uveřejnění oznámení bylo realizováno dne 26. 7. 2000, uveřejnění doplnění oznámení k žádosti akcionáře majícího více než 10 % akcií předmětné společnosti bylo provedeno dne 9. 8. 2000, tedy více než deset dnů před konáním valné hromady (30. 8. 2000). Z uvedeného hlediska lze tedy rozhodnutí valné hromady o změně člena dozorčí rady, resp. projednání rezignace člena dozorčí rady a volbě nového člena dozorčí rady považovat za platné.

Podle § 211 odst. 4 obch. zák. se usnesení valné hromady akciové společnosti o snížení základního

jmění zapíše do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává představenstvo do 30 dnů od usnesení valné hromady. Ze soudního spisu odvolací soud zjistil, že jediný návrh na zápis usnesení valné hromady o snížení základního jmění byl u soudu prvního stupně podán osobně dne 4. 10. 2000. Odvolatel nijak neprokázal, že by byl tento návrh, resp. návrh shodného znění, podán již dříve. Zásadní otázkou tedy je charakter třicetidenní lhůty k podání návrhu na zápis snížení základního jmění do obchodního rejstříku dle § 211 odst. 4 obch. zák. Podle názoru soudu prvního stupně jde o prekluzivní lhůtu, jejíž marné uplynutí znamená prekluzi práva podat návrh na zápis usnesení valné hromady o snížení základního jmění.

Snížení základního jmění představuje řada vzájemně provázaných skutečností. Zahrnuje usnesení valné hromady o snížení základního jmění, zápis usnesení této valné hromady do obchodního rejstříku, postup dle § 213 a násl. obch. zák., jakož i zápis snížení základního jmění do obchodního rejstříku (jde o zápis konstitutivního charakteru – § 216 odst. 3 obch. zák.). Je jak z hlediska samotné společnosti, tak i z hlediska třetích osob – především věřitelů (§ 216 odst. 1 obch. zák. – nutnost poskytnutí zajištění pohledávek věřitelů nebo jejich uspokojení) – velmi závažným procesem se závažnými právními i faktickými důsledky.

Obchodní zákoník v případě obdobně závažných procesů – například zvýšení základního jmění či likvidace společnosti – stanoví pro určité funkcionáře společnosti obdobné lhůty.

V případě usnesení valné hromady společnosti o zvýšení základního jmění upsáním nových akcií (§ 203 odst. 4 obch. zák.) je představenstvo do 30 dnů od usnesení valné hromady o zvýšení základního jmění povinno podat návrh na zápis tohoto usnesení do obchodního rejstříku. Podle § 75 odst. 4 obch. zák. do 30 dnů od skončení likvidace společnosti podá likvidátor rejstříkovému soudu návrh na výmaz společnosti z obchodního rejstříku.

Podle § 194 odst. 5 obch. zák. členové představenstva akciové společnosti, kteří způsobili škodu porušením právních povinností při výkonu působnosti představenstva, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně. Je tedy zřejmé, že zákon v některých případech určuje určitým funkcionářům kromě obecně formulovaných povinností (například nutnost náležité péče, zachovávání mlčenlivosti apod.) i zcela konkrétní povinnost. Jde o povinnost v rámci podstatné a důležité skutečnosti dějící se ve společnosti. Takovou skutečností je také snížení základního jmění u akciové společnosti a tudíž zákon i zde výslovně stanoví představenstvu povinnost podat návrh na zápis usnesení valné hromady o snížení základního jmění do obchodního rejstříku a pro splnění této povinnosti také určuje lhůtu. Funkcí této lhůty je tedy co nejjednoznačnější a nejkonkrétnější vymezení povinnosti orgánu společnosti – představenstva, neboť v případě porušení povinnosti dané představenstvu zákonem je možné požadovat po něm náhradu škody, tedy vyvozovat jeho odpovědnost (§ 194 odst. 5 obch. zák.).

Jestliže má řečená třicetidenní lhůta sloužit k přesnému vymezení povinnosti představenstva, je její povaha pořádková a nelze s ní proto spojovat prekluzi „práva“ podat návrh na zápis usnesení valné hromady o snížení základního jmění do obchodního rejstříku.

Uvedenému závěru dále nasvědčuje, že ve smyslu § 200a odst. 1 o. s. ř., jakož i ustanovení § 31 odst. 1 obch. zák., je k podání návrhu na zápis usnesení valné hromady akciové společnosti o snížení základního jmění aktivně legitimována předmětná akciová společnost, ta je také účastníkem rejstříkového řízení. Jestliže tedy ust. § 211 odst. 4 obch. zák. hovoří o tom, že „podává představenstvo do 30 dnů od usnesení valné hromady návrh na zápis“, pak nejde o aktivní legitimování představenstva k podání návrhu soudu vedoucímu obchodní rejstřík, neboť představenstvo samo o sobě nemá právní subjektivitu (není právnickou ani fyzickou osobou), když je toliko jedním z vnitřních orgánů společnosti. Zásadní tudíž je, že povinnost není uložena akciové společnosti, tedy právnické osobě již se zápis týká, a proto i aktivně legitimované k podání návrhu na zápis změny do obchodního rejstříku (§ 31 odst. 1 obch. zák.). Jde tedy o určení konkrétní zákonné

povinnosti vnitřnímu kolektivnímu orgánu společnosti (představenstvu), tedy všem jeho členům. Pro případ marného uplynutí předmětné lhůty tedy zákon nezakazuje společnosti řečený návrh na zápis změny do obchodního rejstříku podat. Tento závěr opět svědčí názoru odvolacího soudu, že třicetidenní lhůta k podání návrhu dle § 211 odst. 4 obch. zák. není lhůtou propadnou a že nedodržení řečené lhůty neznamena nemožnost účinně navrhnout zápis usnesení valné hromady akciové společnosti o snížení základního jmění.

Účelem třicetidenní lhůty (§ 211 odst. 4 obch. zák.) není znemožnit dokončení procesu snížení základního jmění (tento proces je v řadě případů vzhledem k jeho ozdravným účinkům či vyjasnění skutečné majetkové situace ve společnosti vůči třetím osobám žádoucí), ale pouze umožnit vyvození odpovědnosti vůči osobám (představenstvu), jež by daný proces svou nečinností brzdily. Zákon stanoví třicetidenní lhůtu k podání návrhu, tedy lhůtu nikterak dlouhou právě proto, aby došlo k rychlému zápisu „záměru“ akciové společnosti snížit základní jmění do obchodního rejstříku a tím potažmo také k rychlému informování třetích osob, především věřitelům o situaci společnosti. Taková informace pak dává věřitelům možnost zvážit svůj další postup vůči společnosti včetně zvážení navazování nových závazkových vztahů (pro takové rozhodování je podstatný důvod snížení základního jmění obligatorně obsažený v zapisovaném usnesení valné hromady o snížení základního jmění /§ 211 odst. 1 písm. a) obch. zák./). V určitých případech může dokonce nutnost snížit základního jmění vyplývat přímo ze zákona (např. § 193 odst. 1 obch. zák.). Funkcí třicetidenní lhůty je v první řadě zajistit rychlý zápis usnesení valné hromady o snížení základního jmění do obchodního rejstříku, a dále pak umožnit vyvození konkrétní odpovědnosti představenstva v případě jejího nedodržení. Názor soudu prvního stupně o prekluzivním charakteru lhůty by tak vedl pouze k neúčelnému zablokování ozdravného a očištného procesu snižování základního jmění, což by ve svých důsledcích přineslo nepříznivé dopady především pro třetí osoby byvší v závazkových vztazích se společností – věřitele.

Vzhledem k výše uvedenému, jakož i proto, že se soud prvního stupně vzhledem ke svým závěrům dále věci nezabýval, nehodnotil tedy vlastní usnesení valné hromady o snížení základního jmění z hlediska jeho zákonných náležitostí, nehodnotil ani způsob rezignace předsedy dozorčí rady ani volbu nového člena dozorčí rady či jeho způsobilost k výkonu této funkce a jeho volbu předsedou dozorčí rady, přičemž potud je usnesení soudu prvního stupně nepřezkoumatelné, s přihlédnutím k nutnosti zachování zásady dvouinstančnosti řízení, odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v odvoláním napadené zamítavé části podle § 221 odst. 1 o. s. ř. zrušil a podle § 221 odst. 2 o. s. ř. věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.